



Ministerstwo Edukacji Narodowej

Departament Kształcenia Ogólnego

DKO-WNPiOs.053.19.2026.AK
Warszawa, 06 października 2026 r.

Pan

[Redacted address]

Szanowny Panie,

odpowiadając na Pana petycję w sprawie „*podjęcia działań analityczno-kontrolnych w zakresie rzetelności weryfikacji wiedzy, legalności przeprowadzania egzaminów online, systemowych barier powrotu dzieci z edukacji domowej do szkół stacjonarnych, a także wpływu izolacji na rozwój i zdrowie psychofizyczne (w tym narząd wzroku i kondycję fizyczną) dzieci w kontekście zjawiska alienacji rodzicielskiej*”, petycji uzupełniającej oraz w sprawie bezpłatności edukacji obowiązkowej w Polsce skierowanej do KPRM i przekazanej do MEN zgodnie z właściwością - uprzejmie informuję:

Stosownie do art. 70 ust. 1 Konstytucji RP¹ w Polsce każdy ma prawo do nauki, a nauka do ukończenia 18. roku życia jest obowiązkowa. Sposób realizacji obowiązku szkolnego określa ustawa (Prawo oświatowe²). Oznacza to, że prawodawca wyznaczył prawem niezbędne granice w organizacji i sposobie działania szkół. Mając na uwadze dobro dziecka, bezpieczeństwo procesu uczenia oraz najczęściej nieodwracalność podejmowanych w tym obszarze działań - prawodawca nie przewidział w tym porządku równocześnie żadnych możliwości prowadzenia niekontrolowanych, autonomicznych lub opartych na subiektywnych definicjach czy wyobrażeniach koncepcji edukacyjnych. Ściśle w kontekście powyższego założenia należy również rozumieć rozstrzygnięcie art. 37 ustawy – Prawo oświatowe. Rozwiązanie to nie odwołuje się do abstrakcyjnych wartości, ale do konkretnie wskazanych wolności i praw rodziców, powołanych ustawą zasadniczą (art. 48 ust. 1). W świetle ustawy nie jest to jednak odrębna, otwarta i nieopisana aktywność edukacyjna, ale forma realizacji zadań edukacyjnych przez konkretną szkołę ze szczególnym udziałem rodziców, ze względu na ich potrzeby i więzi łączące z ich dzieckiem. W świetle ustawy zasadniczej i ustawy Prawo oświatowe, powołujących określony porządek strukturalny w edukacji, przepisu tego w żadnym przypadku nie można spostrzegać jako możliwość wyprowadzenia dziecka z systemu oświaty, w tym w szczególności rozumieć jako prawo subiektywnego wyboru rodziców do delegowania swoich obowiązków na podmioty trzecie. Tzw. „nauczanie domowe” nie jest bowiem ustanowieniem równoległej czy konkurencyjnej ścieżki kształcenia.

W zakresie wychowania uczniów szkoła ma wspomagać wychowawczą rolę rodziny, respektując chrześcijański system wartości, a za podstawę przyjmując uniwersalne zasady etyki. W tym systemie, również na tle postanowień art. 37 ustawy Prawo oświatowe -

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.). Także: jej art. 72 ust. 1, na mocy którego Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

² Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2026 r. poz. 820 z późn. zm.).

uczniowie, w tym uczniowie z niepełnosprawnościami, realizującymi obowiązek szkolny poza szkołą - mają zagwarantowaną pełną możliwość uczestniczenia, stosownie do ich indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, w zajęciach o charakterze wspierającym, odpowiednio z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub zajęciach rewalidacyjnych. Wsparcie to zapewnia szkoła, której dyrektor wydał zezwolenie na realizację obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki. Organizacja struktury systemu oświaty przewiduje istnienie i działanie na poziomie szkoły psychologów i pedagogów, zapewniających codzienne i bezpieczne wsparcie uczniowi, jak również funkcjonowanie wyspecjalizowanych jednostek organizacyjnych (poradnie psychologiczno-pedagogiczne) zapewniających pełne i profesjonalne wsparcie dziecku i uczniowi w oparciu o wykwalifikowaną i doświadczoną kadre.

Biorąc powyższe pod uwagę należy uznać, że proces kształcenia w warunkach pozaszkolnych jest uprawomocniony jednoznacznie wypowiedzią prawodawcy (art. 37 ustawy Prawo oświatowe). Stosowne przepisy są tu sformułowane w taki sposób by gwarantować bezpieczeństwo procesu kształcenia.

Całkowicie inną natomiast kwestią jest sytuacja, w której przepis art. 37 ustawy Prawo oświatowe stał się podstawą zainicjowania aktywności organizacyjnych nieznanymi prawu oświatowemu. Jak wynika z przekazu medialnego i informacji zawartych w przestrzeni elektronicznej - niektóre organy prowadzące szkoły wykorzystują przepisy regulujące działanie szkół w sposób selektywny, tj.: odwołują się w organizacji jednostki oświatowej jedynie w tej części, w której umożliwiają one na zawieszenie stacjonarnego wykonywania obowiązku szkolnego przez ucznia. W zamian szkoła promuje, niedopuszczalne przez prawo oświatowe - nauczanie „online”³, egzaminy „online”, opisywane niezgodnie z ustawą, doktryną pedagogiczną oraz z doświadczeniami okresu epidemii - jako nowoczesna, „lepsz” forma nauki. Nie są to jednak innowacyjne koncepcje kształcenia dzieci i młodzieży. W przestrzeni wiedzy i publikacji branżowych nie istnieje jakikolwiek zweryfikowany naukowo „model (system) edukacji domowej”. Pozostaje poza sporem, że w przypadku kształcenia, wychowania i opieki nad dziećmi - jedynie wiedza i nauka mogą być punktem odniesienia dla budowania czy kreowania zróżnicowanego wsparcia edukacyjnego. W przypadku szkół nierespektujących całokształtu reguł prawa oświatowego - wiedzę i ustalenia naukowe zastąpiono skumulowaniem w przestrzeni medialnej i lobbystycznej bodźców narracyjnych: używaniem pozytywnie odbieranych zwrotów, relacji i określeń, wiążących ten format z innowacyjnością i dobrem dziecka, a w praktyce potwierdzającym jedynie zdolność i umiejętności moderowania opinii publicznej, w tym opinii rodziców i uczniów. W wielu miejscach takie szkoły nie wahają się posługiwać w przestrzeni elektronicznej materiałami nieprawdziwymi, dezinformującymi, mającymi relacyjnie uprawomocnić, a zarazem podkreślić jej status jako szczególny. Nie oznacza to oczywiście, że nie istnieją szkoły „przyjazne edukacji domowej”, które w całości respektują obowiązujące prawo. Często nie są one jednak dominujące w przestrzeni medialnej.

³ Z wyjątkiem szczególnych, incydentalnych sytuacji o charakterze losowym, opisanych m.in. w art. 125a ww. ustawy Prawo oświatowe.

Powyższe oznacza, że w zakresie organizacji systemu oświaty zaistniały procesy nieprzewidziane prawem. Zgodnie z zasadą legalizmu (art. 7 Konstytucji RP) organy władzy publicznej działają w granicach i na zasadach wynikających z przepisów prawa. Odpowiednio, organy legalizacyjne szkół niepublicznych (JST), właściwi kuratorzy oświaty - są związani prawem co do podejmowania niefakultatywnych decyzji, przywracających porządek prawny (m. in. art. 169, art. 180 w związku z art. 55 ustawy Prawo oświatowe). Takie działania są zresztą prowadzone przez właściwe organy.

Powyższe działanie, na tle wskazanych na wstępie przepisów prawa, ocen metodycznych nie może być zastąpione potencjalnie przewlekłymi, dodatkowymi badaniami. W legalnie i poprawnie funkcjonującej szkole - każdy uczeń i rodzic mają odpowiednie, stałe i niezbędne wsparcie i pomoc. Każde dziecko, realizujące obowiązek szkolny poza szkołą, ma mieć możliwość powrotu do kształcenia stacjonarnego w tej szkole, a jeśli nie - to w najbliższej szkole obwodowej bez spełniania żadnych warunków wstępnych. Taka szkoła zapewnia możliwość realizowania wszelkich aktywności fizycznych oraz aktywności rozwoju artystycznego. W szkole proces kształcenia nie wymaga nadzwyczajnego zaangażowania w zakresie komunikacji elektronicznej, w tym od niedawna wykluczone jest nawet korzystanie ze smartfonów. Jeżeli jakaś szkoła nie wykonuje takich obowiązków, rodzic jest zobligowany do podjęcia interwencji skargowej u właściwego kuratora oświaty.

Reasumując tę część odpowiedzi należy podkreślić, że w konsekwencji standardy organizacji działania szkół niezmiennie pozostają gwarancyjne i bezpieczne dla całokształtu procesów rozwojowych dla dziecka. Wśród dopuszczonych rozwiązań prawnych jest rozwiązanie szczególne, polegające na przejęciu przez rodzica całkowitych obowiązków w sferze kształcenia własnego dziecka - art. 37 ustawy Prawo oświatowe (tzw. edukacja domowa"). Jest ono bezpieczne, o ile jest oparte na prawnych i faktycznych zasadach współpracy rodzica ze szkołą. Jeżeli rodzic dostrzega następce jakiegokolwiek ograniczenia w możliwościach własnych w sferze uczenia i wspierania dziecka - jest obowiązany podjąć decyzję o powrocie do kształcenia stacjonarnego. Jeżeli dziecko wymaga jakiegokolwiek wsparcia specjalistycznego - rodzic występuje o tzw. nauczanie indywidualne, zalecane przez lekarza i orzekane przez właściwą poradnię psychologiczno-pedagogiczną. W takim przypadku kształcenie dziecka może się odbywać w warunkach domowych, ale pod kuratelą nauczycieli macierzystej szkoły.

Z oczywistych względów sytuacje i przypadki naruszania prawa oświatowego przez „szkoły”, skutkujące zaistnieniem niekorzystnych warunków kształcenia - nie będą i nie mogą być przedmiotem nadzwyczajnych analiz i badań - co do skutków edukacyjnych takiego działania. O ich bezprawności, niecelowości oraz wadliwości już wcześniej rozstrzygnął prawodawca proponując konkretne, a nie każde rozwiązania prawno-organizacyjne, wyznaczone w oparciu o doktrynę pedagogiczną i analizę potrzeb oraz oczekiwań edukacyjnych uczniów, rodziców i społeczności. Takie czynności mogłyby być rozumiane jako potencjalnie legalizujące niepożądane i nielegalne zdarzenia. Sytuacje i przypadki naruszania prawa oświatowego przez „szkoły” są już i będą natomiast przedmiotem interwencji nadzorczych.

Inną kwestią jest fakt istnienia obowiązków organów publicznych w zakresie doskonalenia reguł kształcenia. Edukacja jest jednak tym szczególnym obszarem, w którym koncepcja badań zwykłych, zewnętrznych (m.in. statystycznych) – nie jest formatem najdoskonalszym lub wystarczającym. Z tych też względów konkretny tryb procedur badawczych, innowacyjnych prawodawca uregulował w art. 28b, art. 45, art. 178 ustawy – Prawo oświatowe. Przepisy te nakładają na ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania obowiązek inicjowania, koordynacji i wspierania prowadzenia działalności innowacyjnej lub eksperymentalnej w systemie oświaty; w konkretnych szkołach, w konkretnych środowiskach szkolnych (rodzice, nauczyciele, uczniowie). Mając jednak świadomość skutków i odpowiedzialności za takie czynności prawodawca konkretyzuje i porządkuje szczegółowy proces prowadzenia eksperymentu wyznaczając w konkretnej szkole konkretne role organom szkoły, odpowiednim instytucjom naukowym. Istnieje w tej sprawie zatem wyczerpująca, logiczna i bezpieczna droga wspierania badawczego w edukacji.

Odnosząc się natomiast do wniosku w sprawie bezpłatności edukacji należy podkreślić, że potrzeby edukacyjne uczniów i rodziców, członków społeczności lokalnych oraz zadania organów prowadzących przedszkola, szkoły - nie są jednak i nigdy nie będą takie same. Z tych względów szczegółowa koncepcja działania, organizacja systemu oświaty, opisana na poziomie prawa - nie jest i nie mogła być jednorodna. Stosowny podział systemowo-organizacyjny w tym obszarze wyznaczył ustrojodawca, powołując niewzruszalny punkt odniesienia dla konkretyzacji przepisów w ustawach zwykłych. Twórcy Konstytucji z roku 1997 ustanowili jasną i konsekwentną zasadę - każdy ma prawo do nauki. Nauka do 18 roku życia jest obowiązkowa.⁴ Urzeczywistnieniem powszechnej realizacji prawa do nauki stało się powołanie zasady jej bezpłatności - w szkołach publicznych.⁵ Oznacza to, że ciężar finansowy i organizacyjny wykształcenia każdego dziecka (ucznia) bez wyjątku przyjął na siebie państwo. Tym samym, także w oparciu o przepisy ustawy - Prawo oświatowe, każdy uczeń w Polsce ma zagwarantowany bezpłatny, powszechny i równy dostęp do edukacji, wykonywanej jako zadanie własne przez struktury zdecentralizowanej władzy publicznej (autonomiczne samorządy).

Inaczej przepisy ustrojowe definiują reguły towarzyszące funkcjonowaniu szkół niepublicznych. Możliwość (a nie obowiązek) ich zakładania (i wyboru przez rodziców) wpisuje się w najsilniej chroniony katalog: wolności rodziców oraz praw obywateli i instytucji. Ustawodawca konsekwentnie ogranicza możliwość ingerencji państwa w ich działanie, określając dopuszczalny zakres regulacyjny ustaw zwykłych wobec tej formy kształcenia

⁴ Art. 70 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483)

1. Każdy ma prawo do nauki. Nauka do 18 roku życia jest obowiązkowa. Sposób wykonywania obowiązku szkolnego określa ustawa.

2. Nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna. Ustawa może dopuścić świadczenie niektórych usług edukacyjnych przez publiczne szkoły wyższe za odpłatnością.

3. Rodzice mają wolność wyboru dla swoich dzieci szkół innych niż publiczne. Obywatele i instytucje mają prawo zakładania szkół podstawowych, ponadpodstawowych i wyższych oraz zakładów wychowawczych. Warunki zakładania i działalności szkół niepublicznych oraz udziału władz publicznych w ich finansowaniu, a także zasady nadzoru pedagogicznego nad szkołami i zakładami wychowawczymi, określa ustawa.

⁵ Zgodnie z art. 4 pkt. 1 ustawy Prawo oświatowe - ilekroć w przepisach jest mowa bez bliższego określenia o szkole - należy przez to rozumieć także przedszkole. W ten sposób Prawodawca wpisał przedszkole w gwarancje towarzyszące obowiązkowi szkolnemu. Tu także: obowiązek przedszkolny z art. 31 ust. 4 ustawy Prawo oświatowe. Prawodawca wyznacza również granice bezpłatności w działaniu przedszkoli publicznych - nie mniej niż 5 godzin dziennie.

(warunki zakładania i działalności, udział władz publicznych w ich finansowaniu oraz zasady nadzoru pedagogicznego).

Powyższe oznacza, że status i zasady funkcjonowania szkół w Polsce znajdują odzwierciedlenie w podziale na szkoły publiczne i niepubliczne. Dla każdej z tych form kształcenia ustawa zasadnicza przypisała jednak inną rolę. Szkolnictwo publiczne ma charakter powszechny, gwarancyjny i służebny wobec obywatela i społeczeństwa (złożony i egzekwowalny w trybie administracyjno-prawnym obowiązek publiczny), zaś fakt istnienia szkolnictwa niepublicznego potwierdza obywatelskie wolności i prawa (w zakresie możliwości wyboru /zakładania/ innych niż publiczne form edukacji). Status prawny oraz zasady funkcjonowania szkół publicznych i niepublicznych nie mogą być zatem tożsame.

Powstanie i działanie **szkół publicznych**, odczytywane na tle zasady bezpłatności i powszechności to ujednolicona koncepcja, mająca gwarantować równy dostęp do kształcenia, wychowania i nauki w każdym czasie i miejscu (w każdej JST). Powstanie i istnienie **szkół niepublicznych** ma natomiast zapewniać możliwość uczestniczenia w procesie kształcenia osób fizycznych i prawnych, organów prowadzących, dzieci i rodziców, dla których ścisłe reguły organizacyjne i koncepcyjne edukacji publicznej - z różnych przyczyn nie są wystarczające, nie zaspokajają zróżnicowanych ambicji, priorytetów oraz różnych potrzeb i oczekiwań.

Należy zatem potwierdzić, że przedszkola, szkoły publiczne i niepubliczne są częścią jednego systemu oświaty, jednak ich role i zadania w tym systemie nie są takie same. Przed edukacją publiczną (samorządową) prawodawca postawił niefakultatywny, niezbywalny obowiązek zapewnienia ciągłości i trwałości kształcenia, opieki i wychowania **dla wszystkich bez wyjątku członków społeczności lokalnej i w każdym czasie**. Prawodawca powołując ten przepis potwierdza gwarancje publiczne w zakresie warunków dla zapewniania kształcenia w każdej sytuacji organizacyjnej i społecznej, w tym także np. w przypadku, gdy w przestrzeni danej społeczności lokalnej wycofa się szkoła niepubliczna lub gdy rodzic zmienia zdanie co do dotychczasowego niepublicznego formatu kształcenia.

Przedstawiając powyższe Ministerstwo Edukacji Narodowej uprzejmie przypomina, że na tle licznej, idącej już w dziesiątki odpowiedzi korespondencji z Panem – Ministerstwo szeroko odnosiło się do Pana wątpliwości co do sytuacji organizacyjnej i prawnej towarzyszącej realizacji zadań oświatowych. Z przyczyn organizacyjnych urząd w przyszłości będzie mógł zatem odnosić się odpowiadać tylko do tych inicjatyw i oczekiwań, które nie były przedmiotem wyjaśnień oraz tych, które pozostają w bezpośredniej właściwości Ministra Edukacji.

Z poważaniem

Tomasz Głowacki
Zastępca Dyrektora
/ – podpisano cyfrowo/